

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİNDE ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLER

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (“**Bakanlık**”) tarafından 29/07/2022 tarih ve 31907 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (“**ÇED**”) Yönetmeliği’nde önemli değişiklikler yapıldı. Bu kapsamda hazırlanan ÇED Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (“**Değişiklik Yönetmeliği**”), 26/06/2025 tarih ve 32938 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

Değişiklik Yönetmeliği ile yapılan önemli değişiklikler kısaca şöyle sıralanmaktadır:

- “*Askıda ilan*” tanımı genişletilerek gerçekleştirilmesi planlanan ÇED süreci hakkında ilanın il müdürlüğü, kaymakamlık ve muhtarlıklarda birlikte yapılması zorunlu hale getirildi.
- “*ÇED inceleme alanı*” kavramı “*ÇED proje alanı*” olarak değiştirilerek, projenin ana ve yardımcı ünitelerinin sınırlandığı koordinatlı alan olarak tanımlandı.
- ÇED duyuru sürecinde halkın bilgilendirilmesi, il müdürlükleri vasıtasıyla dijital ve fiziksel olarak kolaylaştırıldı.
- ÇED Uygulanacak Projeler Listesi ve ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi’ndeki ÇED’e tabi maden projelerinde ekleme ve değişiklikler yapıldı.
- ÇED Uygulanacak Projeler Listesi ve ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi’nde RES ve GES projeleri için sınırlar yeniden belirlendi.
- 50 kilometreye kadar iletim hatları için ÇED zorunluluğu kaldırıldı.
- Öncesinde günde 500 ton ve üzeri taş kömürü ve bitümlü maddenin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projesi ÇED kapsamında iken, ÇED’in kapsamı “*günlük 50 ton ve üstü*” olarak değiştirildi.
- Jeotermal kaynağın “*aranması*,” ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi’nin 39 uncu maddesinden çıkarılarak 45 inci madde kapsamına eklenmiştir.
- Rekreatyon amacıyla yapılan baraj ve göletler ÇED’e tabi kılındı, yeraltından su çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri için ise yıllık 300.000 m³’lük alt sınır getirildi.

Değişiklik Yönetmeliği ile ÇED Yönetmeliği ve eklerinde yapılan değişikliklere ilişkin ayrıntılara aşağıda yer verilmektedir.

1- Gerçekleştirilmesi planlanan ÇED süreci hakkında ilanın il müdürlüğü, kaymakamlık ve muhtarlıklarda birlikte yapılması zorunlu hale geldi.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği’nin 4 üncü maddesinin ilk fıkrasının (b) bendinde askıda ilan, “*gerçekleştirilmesi planlanan projenin ÇED süreci hakkında, projeden etkilenecek veya etkilenecek muhtemel halkın yaşadığı yer/yerlerde, **il müdürlüğü, kaymakamlık veya muhtarlık binasında** bulunan askı ilan yerlerinde yapılan yazılı duyuru*” olarak tanımlanmıştı. Bu tanıma göre, gerçekleştirilmesi planlanan projenin ÇED süreci hakkında, projeden etkilenecek veya etkilenecek muhtemel halkın bilgilendirilmesi için yapılacak ilanın; il müdürlüğü, kaymakamlık veya muhtarlık binalarının birinde yapılması yeterli görülmüştü.

Bu maddeye ilişkin olarak açılan iptal davaları neticesinde Danıştay 6. Dairesi 16/02/2023 tarih ve 2022/7584 E. sayılı kararı ile yukarıda altı çizili “**veya**” ifadesinin yürütmesi durdurulmuştu. Yürütmeyi durdurma kararının ardından, Bakanlık tarafından 10/08/2023 tarihinde yapılan yazılı duyuruda, alıntılanan maddedeki “**veya**” ifadesinin yürütmesinin durdurulması nedeniyle “**ve**” olarak uygulanmaya devam edileceği duyurulmuşsa da uygulamadaki bu geçici çözümün yasal dayanağı bulunmamaktaydı. Bakanlıkça duyurulan bu geçici çözüme paralel olarak ÇED Yönetmeliği’nde yapılan düzenleme ile “**veya**” ifadesi “**ve**” olarak değiştirildi. Böylece projelerden etkilenecek veya etkilenmesi muhtemel halkın tümünün bilgilendirilmesi kolaylaştırılmış oldu.

2- “ÇED inceleme alanı” kavramı “ÇED proje alanı” olarak değiştirilerek, projenin ana ve yardımcı ünitelerinin sınırlandığı koordinatlı alan olarak tanımlandı.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği’nin 4 üncü maddesinin ilk fıkrasının (1) bendinde ÇED **inceleme** alanı, *yapılması planlanan projenin ana ve yardımcı ünitelerinin **de** içerisinde bulunduğu koordinatlarla sınırlandırılan alan*, olarak tanımlanmaktaydı.

Değişiklik Yönetmeliği ile öncelikle ÇED **inceleme** alanı ifadesi, ÇED **proje** alanı olarak değiştirildi.

Bununla birlikte tanımdaki “*yapılması planlanan projenin ana ve yardımcı ünitelerinin*” ifadesinden sonra gelen “**de**” ifadesi madde metninden çıkarıldı. Böylece, uygulamada “de” bağlacı nedeniyle oluşan ikilemlere son verilerek projenin ana ve yardımcı ünitelerinin bulunduğu alanın tamamının ÇED’e tabi olduğu hususu netleşmiş oldu.

3- ÇED başvuru dosyasının halkın görüşüne açıldığına dair duyurular artık hem Bakanlık ve il müdürlüğü internet sayfasında ilan edilecek hem de il müdürlüğü tarafından askıda ilan, anons ve benzeri şekilde halka duyurulacak.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği’nin 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, “*Proje ile ilgili olarak başvurunun yapıldığı, ÇED sürecinin başladığı, ÇED başvuru dosyasının halkın görüşüne açıldığı ve ÇED süreci tamamlanana kadar projeye ilişkin görüş ve önerilerin il müdürlüğüne veya Bakanlığa verilebileceğine dair duyuru, Bakanlık ve il müdürlüğü internet sayfasında ilan edilir. Ayrıca askıda ilan, anons ve benzeri şekilde de halka **duyurulabilir**.*” denilmek suretiyle, söz konusu duyurunun il müdürlüğü ve Bakanlık internet sayfasında dijital olarak ilan edileceği düzenlenmekteydi.

Değişiklik Yönetmeliği ile ÇED Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikle, alıntılanan fıkranın son cümlesi, “*Ayrıca **il müdürlüğü tarafından** askıda ilan, anons ve benzeri şekilde de halka **duyurulur**.*” şeklinde değiştirildi. Böylece, öncesinde yalnızca internet sitesinden dijital olarak yapılması öngörülen duyurunun; il müdürlüğü tarafından ilan, anons vb. yollarla fiziki olarak da yapılması zorunlu kılınmıştır.

4- ÇED Uygulanacak Projeler Listesi ve ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'ndeki ÇED'e tabi madencilik projelerinde ekleme ve değişiklikler yapıldı.

ÇED Yönetmeliği Ek-1'de yer alan ÇED Uygulanacak Projeler Listesi'nin 25 inci maddesinde, madencilik projeleri yer almaktadır. Daha öncesinde a) 25 hektar ve üzeri arazi yüzeyinde (Kazı ve döküm alanı dâhil) planlanan açık işletmeler ve b) Fiziksel yöntemler hariç, cevher zenginleştirme tesisleri ve/veya bu zenginleştirme tesislerine ilişkin atık tesisleri olarak iki bent halinde sayılan ÇED'e tabi madencilik projelerine, yeni bir (c) bendi eklenmiştir. Yapılan ekleme ile “**400.000 ton/yıl ve üzeri kırma, eleme, yıkama, kurutma ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan tesisler**” de bundan böyle ÇED'e tabi kılınmıştır.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde, ÇED Yönetmeliği Ek-2'de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 45 inci maddesinde ise madencilik projeleri yedi bent halinde sayılmakta idi. Değişiklik Yönetmeliği ile söz konusu ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 45 inci maddesinin (b) bendinde değişiklik yapılmış ve yeni bir (g) bendi eklenmiştir.

Öncesinde, ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 45 inci maddesinin (b) bendinde “**10.000 m3/yıl ve üzeri kapasiteli blok mermer ve dekoratif taşların kesme, işleme ve sayalama tesisleri**” ibaresi, Değişiklik Yönetmeliği ile “**5.000 m3/yıl ve üzeri kapasiteli mermer ve dekoratif taşların kesme, işleme ve sayalama tesisleri**” olarak değiştirilmiştir.

5- ÇED Uygulanacak Projeler Listesi ve ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nde RES ve GES projeleri için sınırlar yeniden belirlendi.

a) RES'lere İlişkin

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-1'de yer alan ÇED Uygulanacak Projeler Listesi'nin 41 inci maddesinde, RES'lerin tamamı ÇED'e tabi kılınmıştı. Değişiklik Yönetmeliği ile yapılan değişiklikle 41 inci madde (a) ve (b) olarak iki bent halinde ayrıntılandırmak suretiyle ÇED'e tabi RES'lerin kapsamı daraltılmıştır. Yapılan değişiklik sonrasında ÇED'e tabi RES projeleri şöyledir: “**41- a) 15 adet türbin ve üzeri rüzgâr enerji santralleri, b) Denizüstü rüzgâr enerji santralleri**”

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-2'de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi toplamda 56 maddeden oluşmaktaydı. ÇED Yönetmeliği Ek-1'in 41 inci maddesinde yapılan değişiklikle birlikte, ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'ne yeni bir 57 nci madde eklendi. Eklenen 57 nci madde ile “**1-15 adet türbin arası rüzgâr enerji santralleri**”, de ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi kılındı.

b) GES'lere İlişkin

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde, ÇED Uygulanacak Projeler Listesi'nin 43 üncü maddesinde “**proje alanı 20 hektar ve üzerinde veya kurulu gücü 10 MWm ve üzerinde olan**” GES'ler, ÇED'e tabi kılınmıştı. Değişiklik Yönetmeliği ile 43 üncü maddede yapılan değişiklikle (çatı ve cephe

sistemleri hariç olmak) üzere proje alanı **25** hektar ve üzerinde olan tüm GES'ler ÇED'e tabi kılınmış, "**veya kurulu gücü 10 MWm ve üzerinde**" ifadesi madde metninden çıkarılmıştır.

Öte yandan, Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-2'de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 41 inci maddesinde, "*proje alanı **2** hektar ve üzerinde **veya kurulu gücü 1 MWm ve üzerinde** olan güneş enerji santralleri (çatı ve cephe sistemleri hariç)*" şeklindeki düzenleme, "*41- Proje alanı **7,5** hektar ve üzerinde olan güneş enerji santralleri (çatı ve cephe sistemleri hariç)*" olarak değiştirilmiştir. Böylece kaç MW üretim yaptığı fark etmeksizin 7,5 hektara kadar proje alanına sahip olan GES'ler ÇED kapsamı dışında bırakılmıştır.

ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2'de GES'lere ilişkin olarak yapılan değişikliklerle, bundan böyle çatı ve cephelerde kurulacak olan GES sistemlerinde ÇED zorunlu değildir.

6- 50 kilometreye kadar iletim hatları için ÇED zorunluluğu kaldırıldı.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-1'de yer alan ÇED Uygulanacak Projeler Listesi'nin 44 üncü maddesinde "*154 kV (kilovolt) ve üzeri gerilimde ve **15** km ve üzeri sürekli uzunluktaki elektrik enerjisi iletim hatları*" ÇED'e tabi kılınmıştı. Değişiklik Yönetmeliği ile yapılan değişiklikle alıntılanan maddedeki 15 kilometrelik hat uzunluğu **50** kilometre olarak değiştirilmiştir. Böylece, 50 kilometreye kadar olan iletim hatları için ÇED zorunluluğu kaldırılmıştır.

7- Öncesinde günde 500 ton ve üzeri taş kömürü ve bitümlü maddenin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projesi ÇED kapsamında iken, artık günlük 50 ton ve üstü ÇED kapsamında olacak.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-2'de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin ilk maddesinde "***500** ton/gün taş kömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması*" projeleri ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi iken bu miktar günlük **50 ton ve üzeri** olarak değiştirilmiştir.

8- Jeotermal kaynağın "*aranması*," ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 39 uncu maddesinden çıkarılarak 45 inci madde kapsamına eklenmiştir.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-2'de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 39 uncu maddesinde "*jeotermal kaynağın **aranması** ve/veya çıkartılması*" ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi iken, değişiklik sonrasında bu madde "*39- Jeotermal kaynağın çıkarılması veya **kullanılması** (Ek-1 listesi 42 nci madde hariç diğer kullanımlar),*" olarak değiştirilmiştir. Böylece, jeotermal kaynağın aranması, 39 uncu maddeden çıkarılmıştır.

Jeotermal kaynak aranması, ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi'nin 45 inci maddesine yeni eklenen (g) bendinde "***(g) Jeotermal kaynak arama projeleri (sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb. yöntemle yapılan aramalar hariç)***" şeklinde yer bulmuştur.

9- Rekreasyon amacıyla yapılan baraj ve göletler ÇED’e tabi kılınmış; yeraltından su çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri için ise yıllık 300.000 m3’lük alt sınır getirilmiştir.

Değişiklik Yönetmeliği öncesinde ÇED Yönetmeliği Ek-2’de yer alan ÇED Ön İnceleme ve Değerlendirmeye Tabi Projeler Listesi’nin 42 nci maddesinde “*göl hacmi 1 milyon m3 ve üzeri olan baraj veya göletler (rekreasyon amaçlı yapılanlar hariç)*” ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi idi. Değişiklik Yönetmeliği ile yapılan değişiklikle “*(rekreasyon amaçlı yapılanlar hariç)*” ifadesi madde metninden çıkarılmış ve rekreasyon amaçlı yapılar da ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi kılınmıştır.

Aynı şekilde Değişiklik Yönetmeliği öncesinde, 43 üncü maddede yeraltı suyu çıkarma veya suyu yeraltında depolama tesisleri ÇED ön inceleme ve değerlendirmesine tabi iken yapılan, değişiklik sonrasında bu tesislere ilişkin yıllık 300.000 m3’lük alt sınır getirilerek madde şu şekilde değiştirilmiştir: “*300.000 m3/yıl ve üzerinde yeraltından su çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri*”. Böylece yılda 300.000 m3 ve altında su çıkarma ve depolama işlemi ÇED kapsamı dışında bırakılmıştır.

Daha fazla bilgi ve destek için info@lbfpartners.com adresinden bizimle iletişime geçebilirsiniz.

LBF Partners Hukuk Bürosu



Ahmet Hakyır
a.haykir@lbfpartners.com